

szélys, hol számító, hol dölyfös, hol határozatlan. Különböző tulajdonságainak nem túl sok közül van egymáshoz. Leginkább Miranda Richardson Erzsébet-alakításához lehetne hasonlítani, ő azonban a legendás királynőt a *Blackadder* című angol vígjátéksorozatban formálta meg, ahol a szélsőséges változékonyság, radikális szeszélyesség a kontextus része volt, itt pedig mindössze széttartó esetlegesség. Vele szemben Balsai Mónika (Mária) megfellebbezhetetlenül a jó beleváló, tétlenségre kárhoztatott, tiszta szívű, tiszta szemű, archetipikus képviselője, ezáltal azonban a dráma meg is szűnt, szimpla jó–rossz opozícióra egyszerűsödött, amihez teljesen felesleges Schillert citálni. Quintus Konrád doppelgänger Dudley grófja szemforgatásból, erélyes mozdulatokból, erőteljes hangsúlyokból és egy szappanoperabeli csábítófigura tulajdonságaiból áll össze. Általában jellemző a színészekre, hogy a drámát hangerővel pótolják, Drahotá Andrea (dajka) például szinte végigkiabálja a szerepét. Hogy a szintén ambivalens szerepet játszó Mortimerből hogyan lett népmesei tisztaságú jó fiú, azt valószínűleg az ilyen figurához szükséges attribútumokkal alapvetően rendelkező Száraz Dénes sem tudná megmondani. Crespo Rodrigo szúrós tekintettel, érces hangon zengve mondja fel Cecil főkincstárnok szövegét. Bata János (Kent grófja) háromszor bejön egy-két súlytalan mondatra. Juhász Illés (Paulet lovag) és Gulyás Hermann Sándor (Davison államtitkár) megpróbálják figurájukat valamiféle rendszer részeként elképzelni, alakításuk mélyebben rétegzett, ezzel több az egyszerű reakció–szövegfelmondás mechanizmusánál, de hiába, ha a többi szereplő csupán díszletként funkcionál egy kísérlethez.

Mert nem véletlen, hogy az egyébként fényes kiállítású, vizuálisan pazar műsorfüzet (szerkesztő: Méhes Mónika) a díszlet és a jelmez rövid bemutatásán túl nem tartalmaz a műre vonatkozóan a színészek egy-egy, valamint a rendező három kurta bekezdésnyi, jellemzően nem éppen mélyre hatoló mondatán kívül semmi egyebet, csak internetről, illetve lexikonokból kimásolt, az előadáshoz konkrétumaiban nem kapcsolódó anyagokat. Sem rendezői koncepciót, sem dramaturgi elemzést, ami választ adna arra, hogy éppen itt, éppen ma miért pont a *Stuart Mária*t vitték színre – csak azt a közhelyes megállapítást, hogy Schiller a hatalom és az emberek viszonyáról kívánt szólni. Ez még önmagában nem lenne baj, csak hogy az előadás arra sem képes, hogy önnönmagát indokolja.

FRIEDRICH SCHILLER: STUART MÁRIA (Vörösmarty Színház, Székesfehérvár)

Fordította: Kálnoky László. **Jelmeztervező:** Győri Gabi. **Díszlettervező:** Libor Katalin. **Dramaturg:** Csikós Attila. **Rendezőasszisztens:** Vári János. **Rendező:** Szűcs Gábor.

Szereplők: Závodszy Noémi, Balsai Mónika, Quintus Konrád, Kozáry Ferenc, Crespo Rodrigo, Bata János, Gulyás Hermann Sándor, Juhász Illés, Száraz Dénes, Tűzkő Sándor, Keller János, Gerner Csaba, Kelemen István, Matus György, Drahotá Andrea, Bakonyi Csilla.

Urbán Balázs

Állatok és emberek

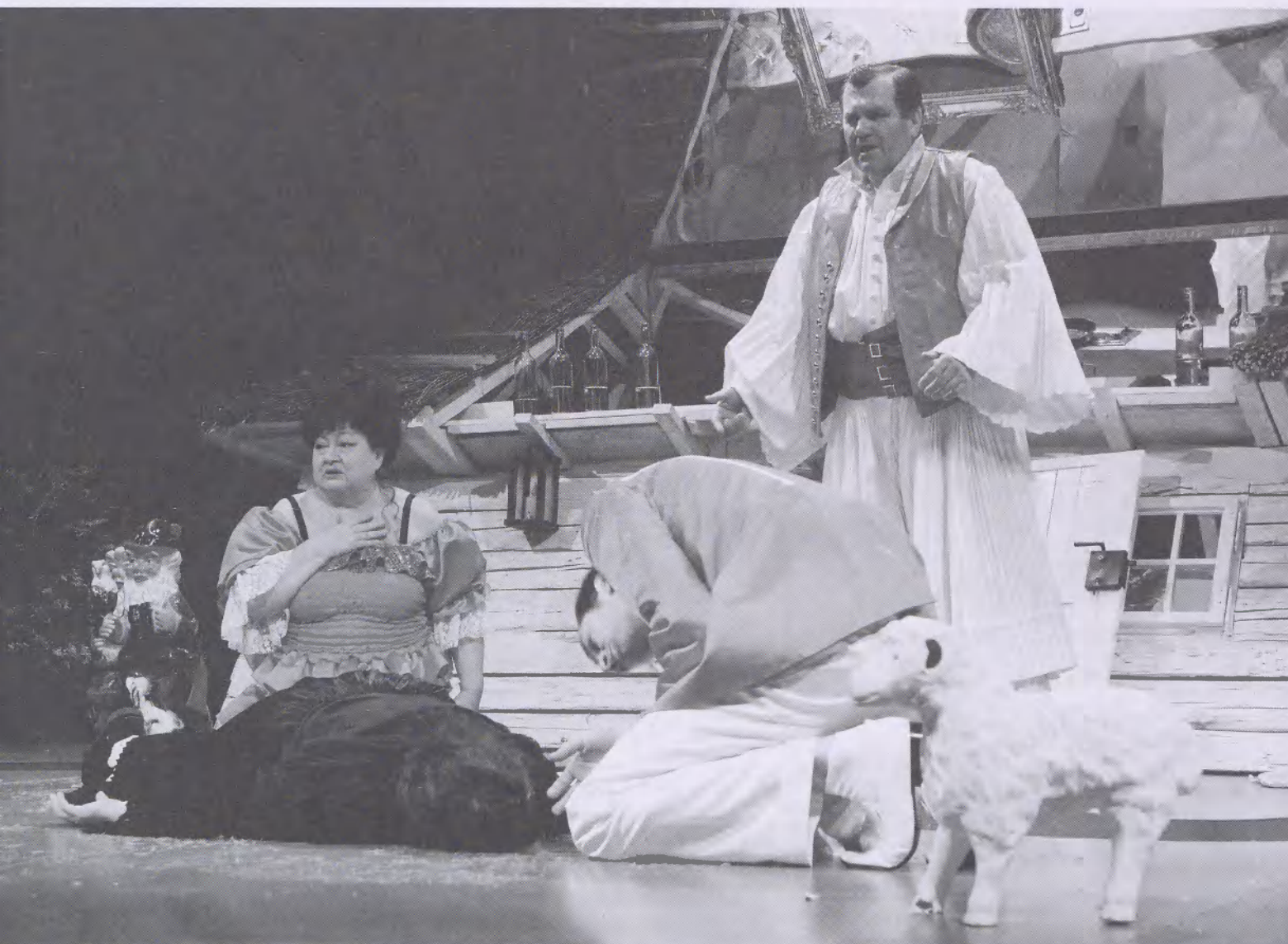
REMENYIK ZSIGMOND:

POKOLI DISZNÓTOR

Mivel a Nemzeti Színház Gobbi Hilda Színpadának nincs függőnye, már a játék kezdete előtt kialakulhat a képünk a rövidesen kezdődő előadásról. Láthatjuk a közvetlenül a néző- és a játéktér közé ékelődő zongorát (ha kicsit figyelmesebbek vagyunk, akkor a karzatra telepített zenekart is), a csilivili autót, s ha nem is a maga teljességében, de Antal Csaba bájosan ordinaré, a reális arányokat a makettvilág felé közelítő díszletét. Sejthetjük tehát, hogy nem maradunk a félmúltban, a földön, de még a prózában sem.

Dömötör András kortárs operát komponáltatott Remenyik Zsigmond egyfelvonásosából Márkos Alberttal. Meglehet, az opera nem pontosan írja le a több zenei műfajból, stílusból építkező muzsika karakterét, ám tény: prózában kevés mondat hangzik el, a szólamok eléneklése pedig több szereplőt is komoly feladat elé állít. A zene mint forma persze önmagában is elemeli a darabot, s ugyanezt szolgálja a már említett díszlet, ahol a válogatottan ízléstelen kerti törpék és állatkák alig kisebbek a háznál, vagy a szintén Antal Csaba tervezte ruhák, melyeken a hagyományos népi motívumok keverednek a jellegzetesen mai konzumizálással. Hogy mennyiben és mennyire szükséges így elemelni a darabot, nyilvánvalóan nem kérdés: amennyiben és amennyire az alkotók jónak látják. Magam ugyan nemigen látok többet Remenyik egyfelvonásosában egy szokványos társadalomkritikai hangot megütő, vaskos tréfánál, de ettől az előadás még létrehozhatja azt a tartalmi és stílári értelemben is igen összetett, morálitást, brutális komédiát, misztikus mesét és horrort ötvöző világot, melyről a rendező a mű kapcsán a színlapon beszél. Ez azonban ezúttal nemigen sikerült neki.

Az alapmű cselekménye röviden összefoglalható: a gazda fényes disznótort rendez, melyre meghívja a helyi notabilitásokat. A vendégek késnek, helyettük éhes vándorok érkeznek, akiket azonban a gazda elkerget. Ráadásul a betegeskedő anyós váratlanul elhalálozik. A gazda nem akarja lemondani a tort, mivel vendégeitől fényes címekeket vár, így az anyós holttestét a kolbászok, szaloncukorok közé rejti. Az össznépi eszem-izsom rendben lezajlik, a gazda megkapja, amit várt, ám közben a vándorok kifosztják a kamrát, s pechjükre pont

Koncz Zsuzsa felvétele

Molnár Piroska (Gazdasszony), Lázár Kati (Öregasszony), Földi Ádám (Szolga) és Gázsó György (Gazda)

az öregasszony holttestét viszik magukkal. De a hulla feltámad, s bosszút esküszik.

Dömötör rendezése nem a vékonyka társadalomkritikára helyezi a hangsúlyt, hanem a történet apropóján az ember elállatiasodását érzékíti meg. Erős képekkel, átgondoltan, de meglehetősen direkt és kevésbé fantáziadús módon. A tor gyomorforgató orgiába torkollik, az állati én csaknem szó szerint is lelepleződik, a notabilitások lányokkal és fiúkkal is üzekednek, italtól szédelegnek, éppen csak nem fetrengenek önnön hányadékukban. A mai tárgyi világ elemeire, újjgazdagok jellegzetes használati és dísz tárgyaira ismerhetünk, s a színpad nagy részét elfoglalja a nagy piros autó, az igazi státusszimbólum, melynek tényleges szerepe csak az előadás végén lesz. Megelevenedik maga a disznó is, dalra fakad, mielőtt levágnák, legyilkolása után pedig testszínű ruhába öltözött, ábrándosan szomorú arcú leányzóként él tovább a színen (ami nem mellesleg jelmezként ügyetlen, metaforaként átlátszó). Mínderre persze különböző módon reagálhat a befogadó: felkavarhatja, felháboríthatja, szórakoztathatja

vagy untathatja a látvány, de tény, hogy az előadás nem hatol különösebben mélyre.

A játék akkor szellemes és ötletes, amikor eltávolodik a mondandótól. Remek vizuális gegek sora látható. Antal Csaba díszletét felettébb invenciózusan használja a rendező; eljátszik tartozékaival, méretarányaival (a két vándor bakot tart a pár centiméteres kerítés fölött), hatásosan mozgatja elemeit (a Krisztus-szobor mind kétségbeesettebben forog körbe-körbe). S maga a muzsika is tele van zenei poénokkal, különösen a két vándor egymást ellenpontoszó szólamában. Így azután csaknem előáll az a furcsa eset, hogy az előadás minden idegesítő direktsége és a feltételezhető alkotói ambíciók elhanyagolása ellenére is szórakoztató maradhat. Ehhez azonban el kellene tudni énekelni (legalább helyel-közzel) a dallamokat. A Gazda szerepe már csak terjedelménél fogva is rátermett énekes-színészt kívánna; ehhez képest a szerepet szokott színészi eszközeivel, de markánsan, mozgáskészségét is megcsillogtatva játszó Gázsó Györgyöt hallgatva a recenzens pánikszerűen próbál koncepciót gyártani ahhoz, miért is énekel a színész ennyire rosszul. A kisebb szerepeket többnyire fegyelmezett odaadással játszó fiatalok – Makranczi Zalán, Orth Péter, László Attila, Gerlits Réka, Mészáros Piroska, Földi Ádám, Stork Natasa – is ropant vegyes vokális képességeket mutatnak, így aztán

óhatatlanul arra gondolunk, hogy az énekelni tudó művészek nagy részét elszípkázta a párhuzamosan próbált János vitéz.

A Gazdasszonyt játszó Molnár Piroskán kívül a vándorok szerepére hívott vendégművészek, Szemenyei János és Herczeg Tamás énekelnek jól; ők a zenei ötletek, gegek adta lehetőségeket is igyekeznek kihasználni. Utolsó jelenetük a feltámadó Öregasszonyt szép egyszerűséggel játszó (szintén vendég) Lázár Katalin nem pusztán finom stiláris kontrasztja az eddig látottaknak, hanem valami furcsa reménykedést is kelt a nézőben; itt talán valami egészen más kezdődik, s igazán kíváncsiak is leszünk a lírai szürrealitásba hajló történet folytatására. Nagy kár, hogy itt véget is ér az előadás...

REMENYIK ZSIGMOND: POKOLI DISZNÓTOR
(Nemzeti Színház, Gobbi Hilda Színpad)

Zene: Márkos Albert. **Dramaturg:** Várady Zsuzsa. **Díszlet-jelmez:** Antal Csaba. **A rendező munkatársa:** Tüü Zsófia. **Rendező:** Dömötör András.

Szereplők: Gászó György, Molnár Piroška, Lázár Kati m. v., Szemenyei János m. v./Szócs Artur m. v., Herczeg Tamás m. v., Stork Natasa, Földi Ádám, Gerlits Réka, Mészáros Piroška, Makranczi Zalán, Orth Péter, László Attila.

Zenészek: Puskás Péter, Szabó Hunor, Csárics Sándor, Hock Ernő, Jávorka Ádám.

Karsai György

Kérdezd a nyulát!

SZÖRPRÁJZPARTI A KOSSUTH LAJOS UTCÁBAN

A „lakásszínház” mint színházi műfaj mindig intimitásra törekvést takar, annak tudatosítását, hogy életünk bármely pillanata, még a legintimebb térben zajló is, átalakítható színházzá. Más megközelítésben az otthoni meghívás a „házhoz megy a színház” effektust jelenti, vagyis azt a pillanatot, amikor a színházcsinálók valamely jól meghatározható okból elhagyják a hagyományos (zárt vagy szabadtéri) játszóhelyeket, és egy kifejezetten személyes térbe költöztetik az előadást. Így volt ez Budapesten már Halász Péter Dohány utca 20. alatti szobaszínházával a múlt század hetvenes éveinek elején, de így volt egykoron Fodor Tamás Stúdió „K”-jával is (micsoda *Woyzecket* rendezett ott!), s nemrégiben Vasvári Emesének saját, Magyar utcai lakásában rendezett-játszott előadásaival (köztük egy nő jellegűvel meg egy kitűnő *Iphigeneia Auliszban*-nal). Most e hagyomány folytatásaként a HOPPart – Jászai Mari Színház – Városi Színház (Sirály) közös produkciójára invitálnak minket: a színlap szerint *Szörprájzpartira* egy „titkos lakásban az Astoriánál” (gyülekező a Puskin mozi előterében, félórával a kezdés előtt; de ezt is csak azok a „meghívtak” tudhatják, akik a megadott telefonszámon előre egyeztettek Kiss Rékával). Ma este tehát vendégségbe megyünk. Ráadásul – ha jól fejtjük meg az előadás címét – egy manapság oly divatos *meglepetéspartira*, amelyet a Kárpáti Péter–Róbert Júlia–Balázs Juli–Németh Fruzsina alkotónégyes készített (az interneten vadászva persze több-kevesebb valószínűséggel pontosítható az amúgy is sejthető munkamegosztás:

KP: író, rendező, RJ: dramaturg, BJ: tér, jelmez, NF: munkatárs).

A Kossuth Lajos utcára néző, egybenyíló másfélszoba-hallos lakásban a történet(ek) szereplői fogadnak. Jó házigazdákként – civilben – segítenek kabátot le-

